

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
számítások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lpen.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egy e s z á m á r a 30 f i l l é r.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

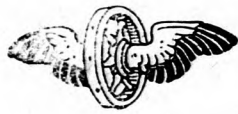
Pontos
kiszolgálás ;
jutányos
árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körút 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 30		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716*)	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	4 56		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		tvsszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Október hatodikán.

„Nem vagytok halva ti hősök!” Ez a visszatérő sora Jókai hasonlíthatlanul szép ünnepi költeményének. (Az aradi emlék leleplezésekor írta) „Nem vagytok halva ti hősök!”, így szavaltuk azt mi is ezelőtt 25—30 évvel.

A költő azóta ugyan régen elfelejtett por a többi porok között. Valamint hogy azok az aradi hősök is, a kiknek még csontjait se tudtuk összeszedni, sirmezejét se tudtuk megszerezni. (Most próbáljuk koldus alamizsnával). Emlékezetök azonban él, a mi utódainknak a lelkes ifjuságnak önképzőkori ünnepein.

És él a nemzet is, melynek szabadságáért gyalázatos kinhalált haltanak. Él és még ma sem bosszulta meg őket, él és még ma sem tudott szabaddá lenni.

Ime ez az oka, hogy az én fülemben most guny gyanánt hangzik a költő lelkes frázisa és nekem ugytetszik, hogy a hősök hőse virágai, az aradi tizenhármak mégis csak megvolnának halva. Aminthogy mi magunk is olyanok vagyunk mint a holtak. E földön nem tud többé a szabadság megszületni.

Pedig sehol se áldoztak érte többet, mint mi, és sehol nem vágyakoztak jobban utánna.

* * *

A debreceni Kossuth-szobor pályázaton egyik művész a híres Rákóczi-harangot használta fel szimbolumul és akkörül csoportosította a szabadság harc szereplőit. A harangból lépnek ki a régibb s újabb szabadság harcosok, a vértanúk, hitvallók szellemalakjai s jelképezik a 400 éves küzdelmet, melyet hol a fegyverrel, hol a törvénnyel mindeddig sikertelenül vívtunk.

Nem is lehet azt többé *karddal* küzdeni. Ha ki lehetett volna: Bocskay, Bethlen a Rákócziak, az aradi tizenhármak kiküzdötték volna. A törvény cselekedetei az írott jog betűi sem idvezitenek.

Ha igen, nagy embereink megszabadítottak volna. De ime még magokat se tudták megtartani. S a nép, a híres, régi jó magyar nép? Annak még a lelke is elveszett. Ezt kell hát megkeresni, a népet kell hát megtartani. Hogyan? *Egy új reformáció által, az evangéliom hirdetése által.* Az ős ellenség a Gonosz ereje lebirhatatlan. Országostul nem tudunk neki ellenállani. Hőseink versengők, nagyjaink önzők, magunk tudatlanok, egyenetlenek. Egyénenként kell hát felszabadulni. Mennyei erőket kell itt mozgásba hozni. A Megváltót kell itt sziveinkbe venni. Őt követni, Ő benne hinni. Erre induljatok el magyar református papok, és a nép, melynek most mintha lelke se volna, feléled s a mi hőseink, a kik hiában haltanak, feltámadnak és élnek örökké.

Vándor.

Az egyházak hivatása.

Némelyek tagadják hogy volna és készek minden egyházzal szembe menni. Sokan pedig (különösen ma,) mindent az egyházaktól várnak és készek még az államot is az egyházaknak alá rendelni.

Hol van itt az igazság, melyik félnek van igaza, meg tudjuk, ha az egyházakat sorban számba vesszük s megkérdezzük, hogy mivel is járulnak hát ők az állam és az állampolgárok törekvéseinek biztosításához.

Elsőbben megállapíthatjuk, hogy minden egyház kivétel nélkül egy bizonyos erkölcsi magaslapon törekszik megtartani hiveit s a mi az emberek jámborságát, engedelmes alattvalói voltát illeti, ebben minden egyház megegyezik.

Az uralkodóknak legtermészetesebb szövetségese az egyház, a melynek segítségével a többnyire önkényes állami rendelkezéseknek se lehetne érvényt szerezni.

De nemcsak engedelmeseknek neveli fel az egyház a népet, hanem egyébképen is hozzájárul ahoz, hogy az állam rendje s abban az uralkodó osztályok kedvezményezett helyzetei meg ne zavarja.

Minden egyház ugyanis első sorban a jövőre a másvilágra fekteti a súlyt s az örök

élet hitével míg egyfelől csakugyan fenntartja a szerencsétlen küzdőt, addig másfelől energiáját is leköti és a tulvilágra irányozza.

De ezen néha önkénytelen, ritkán tudatos, alapjában azonban kétes értékű közreműködésen kívül is sokat ellehet az egyházak javára mondani.

Az egyházak mint történetileg kialakult kezek összefoglalják az embereket és magasabb fenntartó erőt kölcsönöztek azoknak. Kezökben van a mennyország kulcsa s ezt tőlök senki el nem veheti.

Azért balgatagság volna durván az egyházak ellen támadni, a mint azt lent (ma erősebben mint régebben) és fent (régebben erősebben, mint ma) sokan teszik.

De balgatagság volna el nem számolni az egyházak hivatásával is, a mit ezek az egyén, a társadalom és különösen az állam érdekében végeznek.

Ez utóbbi különösebben, a mit érinteni akarunk s ha erre vonatkozólag mérlegeljük az egyházak szolgálatait, el kell ismernünk, hogy a nemzetiségi egyházak semmit se használnak az államnak. Idegen szellemnek, idegen érdekeknek istápolói, az állam erejét bénító hatalmak, az államra nézve veszedelmes politikai törekvések melegágyai.

A nagy katolikus egyház szolgálataival se lehetünk megelégedve. Ez az egyház ugyan a

TÁRCA.

Kálvin szelleméhez.

Szavaltatott Debrecenben a papi kongresszus által rendezett Kálvin-ünnepélyen 1909. szept. 29.

Dicső hazába költözött nagy szellem,
Ki élsz örökre csillagok között:
Jövel közénk, ki győztél annyi jelben,
Lelkünk fehérruhába öltözött.
S ha lángra gyujtod itt alvó hitünket
És fegyverünk, ha megacélozod:
Törhet reánk ellenség mindenünnet,
Győzünk, mint hajdan az apostolok.

Lángszellemed virraszt négy század óta
Láncokra vert hitünk s hazánk felett.
Nagy messziről im elhoztuk adóba,
Mit adhatunk, a hála könnyeket.
Bibor palást nem ékesíti vállunk.
Minden mi birtokunk sovány ugar.

Koldus szegényen él népes családunk
De még a csecsszopónk is — hű magyar!

„Csak Istené legyen minden dicsőség!”
Valljuk mi is hatalmas jelszavad.
Ki ünnepelne téged, eszmék hőjét,
Ki elbuktál s pihensz göröngy alatt! ?
De ha tüztenger a világszabadság
A mely fölöttünk zúgva átrohan:
Ugy a te szellemed, te égi nagyság,
E tüztengert megifjító folyam!

Beh boldog az, ki ez áldott folyamnak
Hullámiból csak egy csöppnyit merít!
— Szemébe néz a fényt lövellő napnak,
Lehánnya mind a földit s emberit.
Belé merül a végtelen világba,
Bölcs, alkotó kezét lát mindenütt.
Kítárva van előtte bibliája
S reá az Ur kegyelmi napja süt.

Hit és alázat hű jellemvonása,
Adott szavát soha meg nem szegi.
Ha rázúdul a Sors nehéz csapása

hol tagjai és papjai magyarok, maga is magyar.

De ezen lokális nemzeti jellege mellett alapjában mégis nemzetközi és nem annyira a magyar állam függetlenségét mint a pápa világi hatalmának visszaállítását, a maga és a feudális nemesség kiváltságának megtartását tartja szem előtt. Magyar nyelvnek, magyar állami szempontoknak, még ha akarna sem tudna érvényt szerezni mostani helyzetében. Akarva, nem akarva ő nem annyira az államnak a támasza, mint az államnak a rivalisa s a békeségnek megzavarója. És az is lesz míg magyar nemzeti egyházzá át nem alakul. Mindezideig (s hol vagyunk még ma ettől) azt az erőt, a mit az állam, a közérdekében az egyházaktól várunk, a protestáns egyházaknak kellene megadni. Nem az által, hogy apolitikai pártoknak szolgáltatják ki híveiket. Hanem az által, hogy élére állanak a népnek, erkölcsi alapot kölcsönöznek a ma tisztán anyagi és hatalmi téren mozgó socialis törekvéseknek s az evangéliommal mint lelki fegyverrel eszközöljék első sorban az egyén boldogulását, tökéletesedését és azután az állam szabadságának és függetlenségének a kivívását is. Ez a hivatása az egyházaknak: megtartani a népet, a mely elveszendő. És ez a hivatása külö-

nöbben a magyar ref. egyháznak, melynek népe is, hazája is a mai szerencsétlen viszonyok között jóformán már pusztulóban van.

Dr. Ferenczy Gyula.

Egy elfelejtett alapítvány.

Levél a szerkesztőhöz.

Nagytiszteletű Szerkesztő Ur!

Nagy lelkiörömmel olvastam becses lapjából az „Orle.” debreceni nagygyűlésének tömör lelkes leírását. Azonban hiányzik még abból valami, amit én ott szerettem volna látni. abból szerettem volna olvasni. Az nevezetesen, hogy: „a lelkes gyűlés bezárása előtt indítványozta X Y, b . . . lelkészársunk, hogy annak emlékére, hogy 1000-en felül jelentek meg református lelkészek az „Orle.” debreceni gyűlésén, tegyünk alapítványt a debreceni egyetem részére vagy a főiskola tanulói részére.” „Amely indítvány nagy lelkesültséggel elfogadtatott s azonnal összegyűlt 5000 korona.” Ezt is szerettem volna én az „Orle.” gyűlése referadójából olvasni és én nagyon csudálkozom, hogy ne jusson 1000

Kemény nyakát járomba nem teszi.
Ha bárd villogna is hóhér kezében
Áll mint a szikla rendületlenül.
Bizik honában, mint az Istenében,
Elkárhozik bár, avagy idvezül.

A nemzetek szörnyű csatára kelnek
Megnyugtató, d. cső eszméidért.
A tiszta hitnek új oltárt emelnek
S áldoznak érte tenger honfivért.
Hiába zúg Rómának rémes átka,
Júdás a pénzt hiába csörgeti:
Sem a bitó, sem a tűzhalmok lángja
Magát az eszmét meg nem ölheti!

Zászlód alatt rohan Bocskay, Bethlen,
S vele e honnak minden hű fia.
Öreg Rákóczy György legyőzhetetlen, —
Utjára fényt szór: kard és biblia.
S aztán — — sötét felhő borúl egünkre!
A templomok köve vértől csepeg.
De szellemed világít börtönünkbe,
Ha rázni kell a rabbilincseket.

Halljátok-é a láncra vert papoknak
Bús énekét Pozsony, Nápoly felől? . . .

Kik ostromolt hitőkbe megmaradnak,
Habár egész világ is romba dől?! . . .
Halljátok-é a zúgó ének árját? . . .
— S ha van mennyország csillagok felett:
Az Ur dicső trónját körül ők állják
S onnan halljuk mi most — ez éneket!

Óh drága szellem légy velünk örökké,
Önts a szivünkbe új erőt, hitet!
A csüggedés utunk ne állja többé;
Hirdetni kell dicső eszméidet.
Hirdetni kell, hogy a magyar Sionra
Egy boldogabb jövő csak úgy derül:
Ha szellemed hazánkat fénybe vonja
És mi megállunk rendületlenül!

Föl a kezét azért szent esküvésre,
E nagy napon dörögje ajkatok:
Főlesküszünk mi szent ölelkezésre
Egymásra lelt testvér magyar papok.
Főlesküszünk, hogy azt a régi zászlót,
Mit vértanu-elődünk hordoza, —
Büszkén lobogtatjuk Sionnak ormán
S a szent szabadság himnuszát dalolván
Nem hagyjuk el soha, soha, soha!

Szuhay Benedek.

pap közül egynek sem eszébe, hogy így is örökítsék meg az „Orle.“ debreceni nagy gyűlését. Post festa után vagyunk bár már, de mégis jó volna ezt a tervet utólagosan megvalósítani. Hirlapilag, az „Orle“ és a „Debreceni Protestáns Lap“-ban meg kell pendíteni e tervet, hátha még most is sikerülne!

Ez furta az én oldalamat, hát megírtam a nagytiszteletű szerkesztő urnak.

Kiváló tisztelettel vagyok:

Belényesujlakon, 1909 október hó 5én.

kész szolgája
Vállaji Sipos János
református lelkész.

Adatok az adócsökkentési segély ügyében.

Visszhang a Jeremiádákra.

A miket a „Debreceni Protestáns Lap“ 39. számában „Jeremiádák az új adókulcs életbe léptetése felett“ cím alatt Remetei elmondott, azokat egészen az utolsó szóig magamévá teszem. Azt hiszem ugyanis, hogy egy lélek sem szenvedett annyi kárt az új egyházi adó behozása által, mint én a nagylónyai lelkész. Az én károm ugyanis 1035 kor. 80 fillért tesz ki. Nevezetesen díjlevél szerinti életnemű fizetésem, melyet eddig az egyháztagnak fizettek, kitesz 32 köből buzát és 32 köből gabonát. Ezen életneműfizetésnek most folyó ára, — buzát 24, gabonát 16 koronával számítva köblönként, tenne összesen 1280 koronát, én pedig kapok ezekért 796 kor. 80 fillért és így az életneműnél veszteségem 483 kor. 20 fill.

Szénafizetésem a karta szerint tesz 59 félszekeret, amelynek értéke volna 16 koronával számítva 944 kor., de a conventi bizottság szénafizetésemet 50 fél szekerre, szekerenként 8 koronára szállítván le összesen 400 koronában állapította meg s így a szénafizetésen veszteségem 544 korona, tehát életnemében és szénában veszteségem 1027 kor. 29 fillér.

Ezenkívül még az új törvény értelmében egyházi adót is fizetnem kell 8 kor. 60 fillért és így az összes károm tesz 1035 kor. 80 fillért. Mindezen okoknál fogva én is azt kérem, amit a cikkíró kért, hogy az ilyen időben mint a mostani, megfelelő drágasági pótlék adásuk vagy pedig az egyh. tagok ezentul is fizessék a rájuk kivetendő terményilletőséget.

Nagylónya, (Bereg-m.) 1909. okt. 1.

Ecsedy Károly
református lelkész.

TANÜGY.

A nagyszalontai egyházmegye tanügyi bizottságának gyűlése.

A nagyszalontai egyházmegye tanügyi bizottsága f. évi szeptember hó 15-én Balog Ambrus esperes elnöklete alatt tartott gyűlésén tárgyalta az egyházkerületi tantervjavaslatot oly célból, hogy erre vonatkozólag a másnap tartandó egyházmegyei közgyűléshez véleményét beterjeszthesse. Esperesünk igen helyesen úgy intézkedett, hogy a tantervjavaslat egyes tárgyait 6 kiváló tanítónak és egy lelkésznek adta ki bírálat végett, akik észrevételeiket a tanügyi bizottság jegyzőjéhez Kassay Bélához terjesztették be.

Ezen észrevételek alapján készítette el Kassay Béla előadói javaslatát, mely beható vita után csekély módosítással el is fogadtatott. Ugy az előadó, mint a bírálók kijelentették, hogy az új tanterv javaslat szinte elbirhatatlan terhet ró az 5-ik és 6-ik osztály vállaira; különösen áll ez a vallási, természettani és természetrajzi tárgyakra, melyeknek anyagát heti 2 órán elvégezni nem lehet. Általában a javaslat nagyon sokat számít „az alsóbb osztályokban szerzett alapozásra“ s az olvasókönyvekből nyert képzettségre. Tagadhatatlan, hogy jól szerkesztett olvasókönyvekkel sokat lehet pótolni, de épen ezért azon kell igyekezni, hogy ezek a könyvek valóban jók legyenek s ezen cél elérése végett nem szabad a kerületnek még anyagi áldozattól sem visszariadnia, mert az csakugyan alig képzelhető, hogy ivenként 100 korona tiszteletdíjért a jelesebb erők sorompóba lépnek, — adni kell háromszor, négyszer annyit is, ezt a csekély áldozatot nem szabad sajnálni, különben is visszatérül az a könyvek árából sokszorosan! Ugyanez áll a tankönyvekre is. A nehézkes vagy virágos irályu tankönyv érthetlenné teszi a tárgyat s tönkreteszi kivált a gyengébb felfogású gyermeket. Az ilyen kitételek például „gondoskodtak róla, hogy még a szellő szárnyain se jusszon el hozzá olyan hír, mely szívet hazafias dobogásba hozhatná“ nem tankönyvbe valók.

16-án d. e. 9 órakor vette kezdetét az egyházmegyei közgyűlés Balogh Ambrus esperes és gr. Tisza István gondnok elnöklete alatt. A tanácsbírák 2 világi kivételével mind ott voltak, a lelkészek és tanítók közül is számosan jelentek meg.

Az esperesi jelentés az egyházlátogatásról és az elnöki elintézt ügyekről előlegesen ki volt nyomtatva s minden egyháznak megküldte s így azok felolvasottnak tekintetvén, több idő jutott a tárgysorozat 32 számú végzésének elintézésére. A gyűlés elején 2 új tisztviselőt iktattunk be, az egyik Tatár Balázs főgyimnasiumi igazgató, aki majdnem az összes szavazatokkal

világi főjegyzővé, a másik Fogarasy Bálint ügyi lelkész, aki lelkészi aljegyzőül lett megválasztva. Mindketten szép szavakkal ajánlották fel szolgálatukat az egyház javára s mivel buzgóságukról meg vagyunk győződve, azért volt oly szívből jövő azaz éljenzés, mely beköszöntő beszédjüket kísérte.

A tanügyi bizottság jelentése elfogadtatott s javaslatát az egyházkerületre felterjesztetnek. Iskoláinkban a tanítás eredménye általában igen jó, számos kitünő tanítónk van, kiknek a neve a jegyzőkönyvbe is fel lesz véve, alig van egy pár olyan iskola, melyben az eredmény gyenge s melynek tanítóját nagyobb szorgalomra kellett serkenteni.

Több egyház iskolai lökeseget kér és pedig négyezertől tizezer koronáig. Tagadhatatlan, hogy azokra az egyházakra ilyen nagy segítség is ráferne, de mivel ez az alap legujabb keletű s aránylag csekély összeg felett rendelkezik, az egyházmegye a kérvényezőket kisebb segélyre ajánlotta.

A Belényes vidéki lelkészek az egyházközségi gyűlések tartása alól felmentésüket kérelmezik, mivel ezek a gyűlések az egyházak igazgatását nehézkessé teszik, előhaladásukat akadályozzák, mert amit a presbyteriumban keresztül lehetett vinni, azt a nagyszámu, az ügyeket nem ismerő s gyakran félrevezetett közgyűlési tagok leszavazzák. Bár a kérelmezőknek sok tekintetben igazuk van, mégis elutasították őket s azon jó tanácsot adták nekik, hogy igyekezzenek hivatásukat felvilágosítani s a tárgyalás alatt levő ügyek hasznos voltáról meggyőzni. Sok egyházban eltöröltek már ezen kerékkötő intézményt, nézetem szerint helyesen, mert ha a politikai községek ügyeit elintézheti a képviselőtestület, miért ne végezhetné az egyházakét a presbyterium, hiszen ennek határozatai is felülbiztosíthatók a megyéhez, kerülhet.

A szintyei leányegyház engedélyt kér arra, hogy iskolájának államosítása s épületének átadása végett Arad-megye tanfelügyelőjével tárgyalásba bocsátkozzék. Egyik lelkészi tanácsbíró felszólalása folytán ezen ügynél igen élénk és nagyszabású vita keletkezett. Voltak, akik nemcsak sajnálták, de nem is akarták az államnak átadni ezt az iskolát, mely ugyan az egyházmegye, kerület és közalap segélyével, de mégis eléggé biztosított anyagi körülmények között van s a más felekezeti községekben a református egyháznak egyik őrhelye. A többség azonban úgy vélekedett, hogyha az állam Szintyén 3 iskolát állít fel, akkor a miénk nem bír ezekkel versenyezni s a növendékek lassanként átmennek az állami iskolákba, ezért a presbyterium engedélyt nyert arra, hogy az iskola államosítására vonatkozólag Arad-megye tanfelügyelőjével tárgyalásokat folytasson, utasítván az egyház érdekeinek megoltalmazására.

Egyik tanítói díjlevél megerősítésénél kitünt, hogy

különbség van a terményeknek állami és konventi értékelése szerint erősítette meg a díjlevelet s óhajtanónak mondotta ki ezen ügy tisztázását.

Az eskütételre jelentkező tanítók között körülbelül egyforma számmal voltak nők és férfiak; az előbbieket mindnyájan leányiskolákban vannak alkalmazva.

Gyűlés után 50 teritékű közebed volt a Casino dísztermében, ahol felköszöntötték a mi méltó büszkeségünket, — gondnokunkat; köztiszteletben álló esperesünket, a ma beiktatott tisztviselőket s gyámintézeti elnökünket Szikszay Lajost. Az ebédet emlékeztetéssé teszi gondnokunknak azon felszólalása, melyben az ő országszerte ismert szép nyelvezetével azt fejezte ki, hogy a mi egyházunk történelmének éppen azok voltak a legfényesebb lapjai, midőn reánk gyásznak, elnyomatásnak napjai jöttek, mert a megpróbáltatás idején mindnyájan összetartva, egyesült erővel, lángoló buzgósággal védtük az egyház jogait, munkáltuk boldogságát. De mihelyt a nyugalomnak s legalább látszólagos békeségnek napjai következtek, azonnal lelohadt a buzgóság tüze, hogy helyet adjon a hideg közönynek. Kívánja, hogy ne várjuk be a gyász napjait, hanem legyünk folytonosan ébren s az úgy látszó békeség idején is munkálkodjunk egész buzgósággal egyházunk javára, mert csak így teljesítjük igazán köteleességünket, így érjük el leghőbb vágyunkat: egyházunk felvirágozását!

Lelkesült éljenzés követte az itt vázolt, mély hatást keltő beszédet, mely méginkább növelte azt a tiszteletet, melyet gondnokunk iránt mindnyájan éreztünk.

KÖZÉLETÜNK.

A püspöktől.

(A nagytiszteletű református esperes uraknak.)

Elnöktársam ő méltóságával történt közös megállapodásunk folytán ez évi őszi egyházkerületi közgyűlésünket november hó 23 (huszonhárom) napján és folytatva debreceni főiskolánk dísztermében tartjuk meg.

Az esperesi értekezlet november hó 22-én d. u. 4 órakor a főiskola kis tanácstermében lesz, ugyanakkor tartjuk meg a káplánelhelyező bizottsági gyűlést is.

A közgyűlés legfontosabb tárgyait (I. t.-c. 64. §) ez idő szerint még nem közölhetem. Sok és fontos tárgy kerül a gyűlés elé a tanügyi és pénzügyi bizottságok, a főiskola gazdasági és igazgató tanácsi ülések jegyzőkönyvei alapján, ezenkívül a Nagytiszteletűségtek részéről felterjesztendő közgyűlési és bírósági tárgyak.

Nem kis feladat a folyton szaporodó tárgyaknak a jegyző és az előadó urak között való szétosztása és feldolgozása, éppen erre tekintettel felkérem Nagytiszteletűségteket, hogy a gyűlés elé tartozó ügy köz, mint bírósági tárgyakat iratjegyzékbe véve, minden tárgyat külön-külön határozattal ellátva november hó 5-ik napjáig hivatalomba méltóztassanak beküldeni. Kérem erre a jórend érdekében, kérem ezt azért, mert a később érkező vagy így el nem látott ügyeket a tárgysorozatba felvételni nem fogom.

Megfelelő intézkedésre midőn még egyszer felhívom becses figyelmöket, szíves üdvözlettel és atyafiságos szeretettel vagyok

Debrecen, 1909 okt. 1.

Dr. Eröss Lajos
püspök.

Református tanoncotthon.

A budapesti református egyházközség a Kálvin-szövetség kezdeményezésére „Budapesti református tanoncotthon” címmel internátust létesít oly 14 éves kort és 145 centi magasságot meghaladó s legalább 4 elemi iskolát végzett fiúk számára, akik jóra való és teljesen megbízható mesterek mellett magukat valamely iparágra kiképezni óhajtják. Az egyházközség eljárásága kötelezettséget vállal a felvett növendékek jó ellátásáért és valláserkölcsei gondozásáért. Tisztelettel kérjük ennél fogva, méltóztassék egyházközségében az iparosoknak és olyan szülőknek figyelmét felhívni, akiknek iparos pályára szánt fiugyermekeik vannak, hogy gyermekeiket a budapesti református lelkészi hivatalnál (Kálvin-tér 7. sz.) mielőbb bejelentsek.

Tájékoztásul a következőket közöljük:

1. A tanoncotthonba felvett fiúk oly iparágra helyeztetnek el, melyhez kedvük és hajlamuk van s oly iparosokhoz adatnak, hol a kellő kiképzés biztosítva leend. Próbaidő 14 nap; a beszegődtetés csak azután eszközöltetik, ha a fiu bevalik. A beszegődtetés és felszabadulásnál a szülők vagy gyámok jelenléte nem szükséges, mert a kötendő szerződés a szülők vagy gyámokhoz postán is elküldhető aláírás végett.

2. A tanoncotthonban a fiúk reggeli, ebéd és vacsorával láttatnak el s tisztességes bánásmódban és felügyeletben részesülnek. Vasár- és ünnepnapon rajziskolába és templomba járni szintén felügyelet alatt tartoznak.

3. A fiúk teljes ellátásáért a mester heti 5 koronát, a szülők pedig heti 2 kor. 50 fillért fizetnek (esetleg több hétre is befizethető.) Ruházatról és mosásról,

iskolai szerekről a szülők gondoskodnak. Azon néhány napig — míg az otthon gondnokosága a fiut el nem helyezte valamely iparoshoz — addig az ellátásról a szülők gondoskodnak.

4. A tanoncotthon-felügyelő neje-nél olcsó árért mosás nyerhető.

5. A tanoncotthonban fürdőszoba áll rendelkezésre lepedővel 30 fillér.

6. Garázda vagy erkölcstelen fiúk az intézetből kizáratnak, az esetleg okozott károkért a szülő vagy gyám felelős.

7. A tanoncotthon f. évi november 1-én nyílik meg, egyelőre 50 növendék számára, minél fogva kívánatos a mielőbbi jelentkezés.

Bővebb felvilágosítást a budapesti református lelkészi hivatal (Budapest, Kálvin-tér 7.) ad.

*A budapesti református
egyháztanács elnöksége.*

A nagybányai református egyházmegye közgyűlése.

A nagybányai református egyházmegye szept. 21-én tartotta ez évi őszi közgyűlését Bikszádon Széll György esperes és Helmezy József egyházmegyei gondnok elnöke alatt. A népes gyűlés reggel fél kilenckor énekléssel és imádsággal vette kezdetét. Majd egyházmegyei gondnok tartalmas beszéddel nyitja meg a gyűlést. Harc előtt állunk — ugymond, — de Isten látja, hogy nem mi vagyunk ennek okozói, pedig hát nekünk csak a mellőzés jut. Magas állásu államférfiu megszegi a törvényt, példát ad erre az alantasoknak, hogyne bántanának ezek bennünket. S mindezek dacára az agressivitas terére lépünk csak a végső esetben szabad. Nemesak külső, de belső bajaink is vannak. A valláserkölcsei élet hanyatlik. Puritán erkölcsökre van szükség. E tekintetben szükségünk van lelkes vallásos világi elemre. E célból bizalommal kell viseltetni protestáns nagyjaink iránt. Megemlékezem Kálvin négy százados ünnepségéről. Tartsuk intő, követendő mintaképül. Állítsunk Kálvin szövetséget minden egyházban. Az egyházmegye tiszteletét és köszönetét fejezi ki a kerület püspöke és főgondnoka iránt, a Kálvin ünnepség alkalmából eljárásukért. Zsinati képviselőül Széll György esperes ur választatott meg. Az esperesi jelentés tudomásul vétetett, mint szintén az is, hogy ennek alapján ugy egyes egyházak, mint lelkész és tanítókra vonatkozólag bizonyos utasítások adatnak. Kispalád, Uszka birtokukat telekkönyveztessék. Nagypalád, Szamoskóród temploma építését mielőbb eszközölje. Időközi jelentés szerint 3 lelkész hunyt el. Dobos József uszka kire megváltó volt a halál. Hajdu Péter ifjan munkakedvvel előre törek

véssel Barkász Albert méhteleti lelkész hosszú szenvedés után. Emléküket jegyzőkönyv örökíti meg. Celder Béla méhteleti segédlelkésznek tisztabereki lelkésszé történt megválasztása, mint segédlelkészek és tanítók beerősítése tudomásul vétetve helybehagyattak.

Több egyház az új adókules alapján úgy akar fizetni, hogy az eddigi, tehát mostan is érvényes díjlevélben foglaltak helyett fizetné az 1600 koronát, beleszámítva ebbe a kongruát is, valamint az adócsökkentési segélyből is, a megmaradt többletet pedig az ő terük kiegyenlítésére használnák fel. Ily értelemben beterjesztetett díjlevelek nem erősítették meg. E téren azt hiszem, hogy nem csak a mi egyházmegyénkben, hanem az egész országban sok kellemetlenség lesz. Attól tarthatni, hogy ez az adócsökkentési segély egyházcsökkentési segélylyé válik. És miért? Azért, mert az a nép, amely, ha teher volt is reá mindig megfizette papjának és tanítójának a rávetett járandóságot, mert hiszen ez a teher firól-fira szállt át, s tudta, hogy ezt teljesíteni kötelessége. Most, az adócsökkentéssel menekülni akar mindentől. De hát mi lesz, ha ez az adócsökkentési segély valami ok miatt be lesz szüntetve? Ami könnyen megtörténhetik, nem lévén törvény által biztosítva, s így csak az egyes kormányok jóakaratótól függ.

Ma adják, holnap megvonják azon az alapon, hogy az állam nem bírja, nincs pénze, mert kell a katonákra s katonai felszerelésekre. Mi lesz akkor? Van-e erő és hatalom, mely e tekintetben sok helyen félre vezetett népet előbbi terheinek viselésére kötelezze? A változás már ma is nagyon meglátszik. Egyes izgatók munkájának romboló hatása már most is feltűnő. Ugy terjed ez faluról-falura, mint a ragályos betegség. Nem fizetünk. Az állam fizeti a papot s még azt is elvonnék tőlük, amihez joguk nincs, a földbirtokot, busás árban beleszámítva a közönség által fizetni szándékolt 1600 koronába. Lehet, hogy ezt az én nézetemet, felfogásomat tulzott aggályoskodásnak tekintik s meg nem történhetők nyilvánítják. Mindazonáltal lehet felette gondolkozni. Sok megtörtént már, amit nem is gondoltunk s történhetik ezután is, mert a magyar protestáns egyházra nézve rossz idők járnak.

Lökös Jánosné volt felsőbányai lakos 4400 koronát hagyományozott s bocsát az egyházmegye rendelkezésére úgy, hogy abból az egyházmegyében levő tíz legszegényebb egyház részesíttessék egyenként 440 koronában. E kiosztást egy egyházmegyei bizottság fogja eszközölni.

A pusztulásnak indult uszakai egyház előjárósága, dacára az esperesi hivatalnál tett ígéretének, a lelkészi díjlevél kiállítását megtagadta. Az egyházmegye még egyszer felhívja a renitenskedő presbiteriumot, hogy a díjlevelet állítsa ki. Ujabbi megtagadás esetén az egyházmegye kiküldöttei által a régi alapján fogja kiállíttatni. Az egyháztanács azon tagjai ellen, kik a

kiállítását megtagadták, fegyelmi rendeltetett el. Garbolcz lelkészével a fizetésből kifolyólag ismét okvetetlenkedik. Több egyháznak eladásra-vételre engedély adatott. A pálfalvai leányegyház állapota nem normális, amennyiben egy év alatt 1600 koronáját költötte el. Az egyházmegyét kéri, hogy mutasson nekik utat és módot, hogy megélhessenek s még meglévő tőkéjüket el ne költsek. E tekintetben az egyházmegye mást nem tehet, minthogy figyelmökbe ajánlja, hogy költségvetésüket realisabb alapra helyezték. Nem lévén az egyházmegyének fedezete a szegény egyházak felsegélésére. Az azonban nincs kizárva, hogy egyszer más-szor államsegélybe ne részesüljön. Kispalád 30 nap alatt készíttessen lelkészlakást, illetőleg tervet s azt 1910 tavaszán építtesse fel. Misztótfalui gondnok és társai esperes urnak azon intézkedése ellen kérvényeznek, a melylyel őket elutasította azon követelésökkel, hogy lelkészeket káplántartásra kötelezze. Egyházmegyei közgyűlés esperes urnak eljárását magáévá teszi. A méltatlanul megharcolt lelkészt, ki köztevékenységével csak elismerést érdemelne a közönségtől, a kívánt kötelezettség teljesítésére nem kötelezi. Szinyérváralja épületének halaszthatatlan kijavítására önmagától kölcsön vesz. Mikola a Tur-töltés építésére 800 koronát szándékozik felvenni, ami szerinte az egyházi földek javulása által busásan megtérülne.

Szatmárhegy alapot óhajtván gyűjteni közmunkaváltás címén kivetett adójának háromszorosát veti ki. Az épületek javítására 10 éven át 30 százalék. Vámfaluvál is sok baja van az e.-megyének. Az egyházi földek vételárát képező tőkepénz még ma sincs rendben. Ez ügyben már sok fáradsága volt az egyházmegyének, de nem ért semmit. A legutóbb ott járt küldöttség előtt egyházi az előjáróság meg sem jelent. Azt mondják, hogy csak félreértésből nem jelentek meg. Minden jót ígérnek, a kölcsönöket behajtják. Lelkész nyilatkozata szerint a különböző tőkék papiroson külön kezeltetnek. Midőn az egyházmegye sajnálattal értesül a vámfalui egyháztanács eljárásáról, melylyel nemesak tiszteletlenséget követett el, hanem az engedelmisséget is felmondta, másrésztől a többszöri felhívásnak sem tévén eleget, a dédelgetésnek helyét nem látva, a kötvényeknek karhatalommal elvételét is kimondja, renitenskedésökért pedig az egyháztanács ellen fegyelmit indít.

Nagybánya két darab ingatlan eladására azon okon, hogy e birtokrész messzesége miatt eredményesen nem kezelhető, kért és nyert engedélyt. Nagypalád a Tur és Nagyegeren levő fának eladására kért engedélyt, beterjesztvén az erdő tanácsos, mint szakértőnek véleményét és értékelését. Az egyházmegye az erdőtanácsos véleménye alapján az egyházmegyének 907/81 sz. végzésének megtartásával az engedélyt megadta. Pettyén a Márton B.-féle hagyatékából nyert újabb 428 koronát elköltetheti közszükségletére. Szinyérváraljának, Görbednek bi-

zonyos telekkönyvi kiigazítás a formaszertinti jogügylet megtartása mellett engedélyezve lett. Uszán 50 év után sincs az iskolatelek az egyház nevében. Patóháza ovodai bérszerződése helyben hagyatott. Amac új iskolája felépítésére 5000 korona kölcsönt vesz husz évi visszafizetés mellett. Sipos Károly nagypaládi beteg lelkésznek káplántarthatási jog adatott. Homokra fizetésrendezés végett küldöttség megy. Tisztaberek templomépítési alapjának további nevelhetését kéri. Szamoskóród köteleztetik, hogy csaknem lakhatatlanná lett lelkészlakát aláépítendő új fallal lássa el, s jövőre lakhatóvá tegye. A lazari jómódu egyháznak azon kérelme, hogy a parochiális könyvtárra fizetendő 10 korona alól mentessék fel: nem teljesített. Államsegély kiosztatott. Mindennemű segélyérti kérvények pártolólág terjesztettek fel. Tanügyi bizottság jelentése illetve előterjesztése elfogadtatott. Birósági ügy volt 5, ezek közül egy fegyelmi. Statisztikai adatok 1908-ról: Született törvényes fi 517, nő 438 összesen: 955; törvénytelen fi 40, nő 48 összesen 88. Összesen: fi 557, nő 486; együtt összesen: 1043. Meghalt: fi 386, nő 372 összesen: 758. Hazasságra lepett tiszta református pár: 202, vegyespár: 49, összesen: 251 pár. Reverszálist adott javunkra 4 pár. Népeség 1908 dec. 31-én fi 11900, nő 12198 összesen: 24098 a hozzátartozó egyházakban fi 535, nő 568 összesen: 1103; összesen fi 12435, nő 12766; együtt összesen: 25201. Népiskolai adatok: Tanköteles 6—12 évig fi: 1623, nő 1543 összesen: 3166. Iskolába jár 6—12 évig fi 1485, nő 1371 összesen: 2856. Iskolát elhagyott 6—12 évig fi 88, nő 98 összesen: 186. Iskolázatlan 6—12 évig fi 50, nő 74 összesen 124. Tanköteles 12—15 évig fi 564, nő 565 összesen: 1129. Iskolába jár 12—15 évig fi 509, nő 479 összesen: 988.

Esperesi jelentés végül megemlíti, hogy még a múlt évben az alapítványi és tőkevagyon 372 ezer koronában mutattatott ki egyházainkban, ez évben (bizton amiatt, hogy az új mintájú egyházlátogatási jegyzőkönyv pusztán alapítványok kimutatását kívánja) 168 ezer koronával kevesebb nyert kimutatást, eltekintve a takarékmagtárak termény- és pénzállományától, amelyekről alig jött be jelentés.

T. I.

I R O D A L O M.

Betűrendes tárgymutató a Tiszántúli egyházkerület jegyzőkönyveihez az 1894 évtől az 1908 év végéig bezárólag. Debrecen, 1909 294 lap. Készítette Dr. Barcsa János egyházkerületi levéltárnok. Régen érzett szükségét pótolta Dr. Barcsa János, egyházkerületünk nem régen választott fáradhatatlan levéltárnoka, amikor

az egyházkerületi jegyzőkönyvek utolsó 15 évének terjedelmes anyagához könnyen áttekinthető s nehézség nélkül használható tárgymutatót készített az egyházkerületi közgyűlés megbízásából. A műnek beosztása alaposan átgondolt s biztosan kialakult elvek pontos megtartásával dolgozó kézre vall. Mintegy bevezetésül áttekinthető ismertetést nyújt először a régi tárgymutatókról és a most feldolgozott jegyzőkönyvekről. Felosztás tekintetében a régi szokást követi, midőn a decreceni főiskola ügyeit elkülönítve kezeli. Az egyes adatok helyesen s célszerűen megválasztott vezérszavak alatt vannak kijelölve, amely vezérszavak könnyen felfedezhetők, mivel több rendbeli vonatkozás vezet reá arra a szóra, amely alatt a keresett határozat megtalálható. Így aztán egyes vezérszók alatt egyes kérdéseknek a története van mintegy elmondva, mert a szerző nemcsak a határozat tárgyát jelzi, hanem a határozat rövid tartalmát is adja. Így aztán megismerjük pl. az egyházkerületi részben a lelkészi, tanári, tanítói fizetés, nyugdíj, lelkészképzés stb. vagy a főiskolai részben az egyetem, tanárképzés stb. 15 évi történetét. Ennek a csoportosításnak a látszólagos hiánya az volna, hogy pl. az egyetemen, vagy bármely más ügyvel kapcsolatos személyi és helyi ügyek csak a vezérszó alatt találhatók meg, és így, ha pl. nem tudjuk azt, hogy valamely adakozó mely célra adott bizonyos összeget, akkor annak nevét nem találhatnók meg. A tárgymutató azonban ezt a nehézséget igen könnyen és praktikusán győzi le és adja meg, amikor az egyes vezérszók alatt közölt hely- és személynevek kurzív betűkkel vannak szedve, és a betűrendbe a személy- és helynevek ráutalással vannak. A vezérszók kövérbetűkkel áttekinthetőségét pedig az a körülmény segíti elő, hogy a vezérszók kövérbetűkkel vannak nyomva. A fáradságos s kellemesnek épen nem mondható munkával járó mű ilyen tudatos berendezkedéssel történt előállításáért nagy elismerés illeti Dr. Barcsa János főiskolai tanárt, egyházkerületi levéltárnokot. A külső kiállítás is igen tetszetős formájú, s látszik, hogy a városi-nyomda ambíciót csinált a feladatából. R—r.

— **Előfizetési felhívás.** Kedves Atyámfiai! A „Szeretet Hirnöke“ című traktátus-sorozat most lép a IV-ik évfolyamba, mely, mint az előző években szintén 10 füzetből fog állani. E 10 közül 5 füzet 8 oldalon, 5 pedig 4 oldalon fog megjelenni. Előfizetési feltételek: 100 példány ára minden számból, (10 számból összesen 100 pd.) egy évre 12 kor. 200 pd. (összesen 2000 pd.) egy évre 20 kor. 500 pd, (összesen 5000 pd.) egy évre 40 kor. Annak, aki 5000 pld.-ra fizet elő, joga van a füzetekben 50 szónál többre nem terjedő helyi érdekű hirdetést közölni. E sorozat előfizetési ára sokkal kevesebb, mint az előállítási költség. A Traktátus Társulat

örömmel tapasztalta, hogy a Szeretet Hírnökök sok áldást terjesztett s ezért mindent megtesz, hogy ingyen kiosztásra alkalmas olcsó áron bocsáthassa az evangéliumi munkások rendelkezésére. E célból az új sorozat füzeteinek tartalmát is gondosan állítottuk össze. Reméljük, hogy előfizetőink száma is nagyobb lesz, mint az előző években. Az új sorozat a következő tárgyakkal fog foglalkozni: A kérő Megváltó. — Jézus keres. — Mi az, jönni Jézushoz? — Hogyan jövünk Jézushoz? — Hogyan váltatott meg egy atheista? — Nincs megváltó számokra! stb. Megrendelések és hirdetések pontos szövege október 1-éig a Londoni Traktátus Társulathoz intézendők: Budapest, V. Hold-utca 3. Szívélyes üdvözlettel, Webster James.

Theologiai, bölcsészeti és egyháztársadalmi irányú cikkek repertoriuma a református egyházi folyóiratokból és a M. Prot. Irod. Társaság kiadványaiból 1908-ig bezárólag.

(Folytatás)

Fries Károly dr.: A modern missió és a keresztyén deákok. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1908 : 639 l.)

Freemann Clarke: A vallásos élet az értelmi haladás alapja. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1876 : 549 l.)

Futó Mihály: Az 1843/4 évi országgyűlési vallásügyi tárgyalások. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1894 : 211 l. stb.)

Fülöp József: A gyülekezeti nőegyesületekről. (Dunántuli Pr. L. 1897 : 46 l.)

— Egyház és iskola. (Dunántuli Pr. L. 1903 : 713 l. stb.)

— A protestáns felekezeti tanító, mint a lelkész munkatársa. (Dunántuli Pr. L. 1904 : 521 l.)

— Kikerülhető-e az antropomorfizmus és az anthropathia énekeinkben. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1891 : 343 l.)

— Zsoltárátdolgozási kísérletek. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1891 : 76 l.)

— A hit. (Dunántuli Pr. L. 1890 : 143 l.)

— Énekügyi előmunkálatok. (Dunántuli Pr. L. 1892 : 683 l.)

— Vallás a társadalomban és az államban. (Dunántuli Pr. L. 1892 : 382 l.)

Füzy János: Van-e szükség arra, hogy isteni tiszteletünkön az éneksorok kidiktáltassanak. (Sárospat. L. 1891 : 301 l.)

Gaal Imre: A bibliafordításhoz. (Evangy. Fr. L. 1875 : 51 l.)

Garamszeghy: Protestáns és protestantizmus névről. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1842 : 25 l.)

Garzó Gyula: Istentiszteleti rendtartás. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1905 : 497 l. stb.)

Geduly Lajos: A protestáns pap viszonyáról gyülekezetéhez. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1843 : 417 l.)

Gergely Antal: Az ötödik evangélium. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1895 : 406 l. stb.)

— Keresztyénség és socializmus. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1898 : 465 l.)

Geöcze Sarolta: A vallás működése a társadalom evolúciójában. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1906 : 34 l. stb.)

Gergely Károly: Temetési énekeink ügye. (Figyelő 1885 : 518 l.)

— A Religió vélekedése a prot. isteni tiszteletről. (Evangy. Pr. L. 1879 : 83 l.)

— Gyakorlati lelkészet. (Debr. Pr. L. 1881 : 93 l.)

— A lelkipásztori gond régi kipróbált eszközeiről. (Debr. Pr. L. 1897 : 517 l. stb.)

— Egyházfegyelem, excommunicatio. (Debr. Pr. L. 1898 : 430 l.)

Gergely Lajos: Lelkipásztori gondozás. (Erd. Pr. Közl. 1900 : 200 l.)

— Iskolai és templomi éneklésünk. (Erd. Pr. Közl. 1901 : 1 l. stb.)

— Az új énekeskönyv nyelvi hiányairól. (Erd. Pr. L. 1904 : 128 l.)

— A vasárnap és a községi hitelszövetkezetek. (Erd. Pr. L. 1904 : 400 l.)

De Gerandó Antonina: A szivről és a jellemről. Erd. Pr. Közl. 1881 : 271 l.)

Saint. Marc. Girardin: Kegyelet a holtak iránt. Erd. Pr. Közl. 1883 : 260 l. stb.)

Gonda Fászló: Kalászat az ó szövetségi szent költészet mezőin. (Sárospat. Füz. 1861 : 34 l.)

— A természettudományok a theológiára vonatkozással. (Sárospat. Füz. 1963 : 795 l.)

— Zsoltárok és énekgy. (Sárospat. Füz. 1860 193 l.)

Gózon Gyula: A modern theologia és a biblia. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1875 : 498 l.)

Gönczi János: A belmissióhoz. (Erd. Pr. Közl. 1874 : 147 l.)

— Egy liturgiális dolog. (Erd. Pr. Közl. 1889 : 24 l.)

— A könyörgésről. (Erd. Pr. Közl. 1889 : 285 l. stb.)

— Vadházasság és eklézsiakövetés. (Erd. Pr. Közl. 1895 : 295 l.)

— A keresztyén liberalizmus. (Erd. Pr. L. 1895 : 319 l.)

(Folyt. köv.)

Dr. Barcsa János.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Thaly Kálmán hagyatéka.** Nem hagyta üres kézzel azokat, a kik hozzá közel állottak. A Történeti Társaságot, melynek vagyona javarésztét hagyta. A pozsonyi ref. egyházat, Toldi kört, melynek egyenként 5000 koronát hagyott. Ugyanennyit kaptak a pápai, pesti ref. főiskolák. A debreceni kollegiumnak pedig 10,000 korona jutott. De ez csak a pénzbeli hagyomány. Maradt neki szellemi hagyatéka is. Egy pár ki nem adott kézirat és gyűjtemény s különösen példája. Nem a politikai szereplés, az háládatlan s igazán véve mind az egyénre, mind a közre nézve elveszett érték, hanem a Rákóczi-kor és mozgalom buvárlásában, ismertetésében való kitartása, elmélyedése, a régi emlékek összegyűjtése és kiadása. Ezt a kor általa s az ő munkássága folytán lett ismeretes s a buzgalom a melylyel a nagy fejedelmek alakját, korát, élővé tette, megtisztelte: őtet is nagygyá tette és megdicsőítette. Nekünk debrecenieknak még más hagyományt is juttatott. Még életében Debrecennek adományozta azokat az emlékeket, okmányokat, disztárgyakat, a melyeket hosszú közpályáján kapott. Mindezeket a városi muzeumba fogják elhelyezni az új muzeumi és közművelődési palotában tervezett Thaly szobában, melynek számára a nagy történettudós arcképét is meg kell festeni.

— **Tiszteletes Chernoch János.** Manapság ismét gyakrabban fordul elő az eset, hogy kath. papok hozzánk térnek és tisztelendőből tiszteletesekké lesznek. Hogy azonban főtisztelendő és méltóságos püspököknek is a tiszteletes cím jusson, ma már felettébb ritka esemény. És mégis ez történt meg Chernoch Jánossal, a néppárt eszével, a híres volt esztergomi kanonokkal és érseki irodavezetővel. Az új temesvári csanádi püspök titkárjával kint a mezőn sétált és a szomszédos vadászterdei keménynyaku magyartól kapta e nagy megtiszteltetést. Fát szállított a szittya, de szekere beleragadt a sárba s hasztalan iparkodott a kátyuból kivergődni. Több jóakaratu emberbarát között a püspök is neki vetette a vállát a löcsnek és szárazra jutott a megterhelt szekér. Emberségtudóan: „köszönöm a tiszteletes urnak“ viszonzta a mi kálvinista hívünk a püspöknek a sikeres szolgálatot s ezzel megadta neki a legnagyobb tiszteltetést, a mit mi papjainknak adhatunk. Tiszteletes Chernoch János főtisztelendő és méltóságos püspök uram, (nem is olyan rosszul hangzik), készségesen megadjuk mi is.

— **Apponyi és a tanárok.** Simkó József volt országos képviselőnek a VII. fizetési osztályba állami középiskolai tanárrá történt kinevezéséről az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny, a középiskolai tanárok egyesületének hivatalos lapja a következőket írja: Kinos feltűnést keltett a középiskolai tanárság körében Simkó József országos képviselőnek a VII. fizetési osztályba budapesti állami középiskolai tanárrá történt kinevezése. Ez az ur egy napig sem volt középiskolai tanár, egy napot sem töltött az állam szolgálatában és ime, most országos derűtségtől kísért rövid politikai szereplése után olyan helyzetbe jutott, a melyet 25—30 évig, sőt még ennél is több ideig állami középiskolánál működő olyan tanárok sem érthettek még el, a kik a magyar tanárságnak igazi diszei büszkeségei. Az osztrák tanárok múlt évi kongresszusukon élénken tiltakoztak egy kinevezés ellen, a melylyel az osztrák kormány egy rövidebb idő óta, egyébként kifogástalanul működő fiatal tanárt, más idős és érdemes kartársak rovására kerületi rajzfelügyelővé tett. Mennyivel sérelmesebb ennél a mi esetünk. És mit szóljunk hozzá? Mindenesetre fájna látnunk és szomorú fényt vetne kulturánkra is, ha rendszerré válnék nálunk az, hogy épen a magasabb középiskolai tanári állásokat politikai rokkantnak osztogassák — végkielégítésül.

— **Árverés — misékre.** Modern gazdagságtudósok, pápaszemes statisztikusok, amikor nincs jobb dolguk, leülnek és kiszámítják, hogy a legutóbbi néhány száz esztendő alatt mennyire megdrágult minden, és mennyire romlottak az életfeltételek. Hát ezekre a tudósokra most alaposan rácafol az a kis história, amelynek most Németországból érkezik a híre, még pedig haragos felzudulások, sűrű méltatlankodások közepette. Kiderült ugyanis, hogy amikor ezen a világon minden megdrágult: a tojás, a vaj, a lakás — minek folytatni a fájdalmas felszerelést — szóval, amikor minden megdrágult, csak egy valaminek szállott le az ára: a lelkiüdvösségnek. De annyira leszált az ára ennek az értékes jószágnak, hogy már szinte botrány. Talán mert kicsiny a kereslete ennek a portékának, talán mert tulsok a termelője, az ok még felderítetlen, egyelőre csak az bizonyos, hogy a lelkiüdvösség és a misének nagyon leszált az ára. A mise! Hiszen tetszik tudni, valamikor mennyit ért egy mise! Például IV. Henrik, igaz, hogy önkényesen Párisban egy értékűnek jelentette ki ezt a szent officiumot. De azóta mi minden történt! És milyen rettenetes árcsökkenéssel ment kereszt-

tül a mise. Ime, néhány hét előtt a bajorországi Würzburgban elhunyt egy jámbor, nagyon kegyes és nagyon katolikus volt, kívánta, hogy a lelki-üdvösségéért száz misét mondjanak. Azonban pénzt nem ajánlott fel érte, hanem végrendeletében meghagyta utódainak, hogy a száz misére hirdessenek — pályázatot, amelyet persze a legolcsóbban jelentkező nyer el. Ajánlkozhatik minden felnőtt, irni-olvasni tudó parókia, persze azal a felekezeti megszorítással, hogy — katolikus. És tetszik tudni mi történt? Jöttek, dültek a pályázatok csöstül. Egyik olcsóbb ajánlattal jött, mint a másik és a sok közül az volt a legolcsóbb, amely egy márka és negyven pfennigen szállítja az egyes miséket. Ezzel kötöttek egyezséget az utódok, de bajor katolikus lapok nagyon fel vannak háborodva a misék illetén árnyatlásán. (P. N.)

— **Adakozás Mitrovics Gyula siremlékére.** Azok közül, akik 1884-ben Sárospatakon végeztek a theológiát, f. évi szeptember 29-én, az O. R. L. E. kongresszusával egyidejűleg, mintegy 15-en jöttek össze Debrecenben 25 éves találkozóra. Ez alkalommal fölkerestek egykori szeretett tanárjuknak, Mitrovics Gyulának a debreceni Cegléd-utcai temetőben levő, még mindig jel-telen sírját is. Halás és kegyeletes érzésüktől vezéreltetve, a szeretett tanár siremlékére 100 koronát gyűjtöttek össze és adtak át nekem, mint a Mitrovics Gyula siremlékére közadakozásból begyűlt összeg kezelőjének. Ez újabb adománnyal a siremlék-alap, mely takarekpenztarban gyümölcsözőleg van elhelyezve, 657 korona 48 fillerre emelkedett. Még egy kevés felbuzdulás, tanítványi halas kegyelet és jószívű adakozás — s a Mitrovics Gyula siremléke nemsoká állani fog. — A 100 koronás adományhoz hozzájárultak: Tóth Lajos 20, Olajos Pál, P. Papp József 15—15, Lányi Lajos 10, Takács Ferenc, Szabó Aladár, Biró János 5—5, Joó Kálmán, Virág József, Rácz István, Tóth Kálmán, Sárkány József 4—4, Vigvári Mihály 3, Szekeres Sándor 2 koronával. Debrecen, 1909. okt. 3. S. Szabó József.

— **Téli menetrend.** A debrecen—füzesabonyi vonalon. A Debrecenből jelenteg reggel 4 óra 36 perckor Füzesabony fele induló vegyes-vonat már éjjel 2 óra 58 perckor indittatik és Füzesabonyba, ugy mint jelenleg, délelőtt 10 óra 24 perckor érkezik. A Füzesabonyból délelőtt 11 óra 33 perckor induló vegyes-vonat Debrecenbe egy órával később azaz este 6 óra 44 perckor fog érkezni. A debrecen—szerencsi vonalon. A Debrecen es Hajduhadház között közlekedő, Debrecenből délután 2 óra 20 perckor induló és oda este 6 óra 34 perckor visszaérkező motorosvonat november hó 1-én tul a téli évad alatt is forgalomban marad. A máramarossziget—aknaszlatinai vonalon. A Máramarosszigetről délután 3 óra 40 perckor induló és oda délután 4 óra 43 perckor visszaérkező gyorsvonat megszüntetetik. A

nagykároly—csapi vonalon. A Csapról jelenleg délelőtt 10 óra 43 perckor Nagykároly felé induló vegyesvonat Csapról már reggel 7 óra 15 perckor idittatik és Nagykárolyban csatlakozást nyer a gyorsvonatokhoz Budapest és Máramarossziget felé. Az ellenirányban a Nagykárolyból jelenleg délután 4 óra 19 perckor induló vegyesvonat már délután 3 óra 05 perckor indittatik és Csapra este 9 óra 13 perckor érkezik.

— **Orgonaátvételi jegyzőkönyv.** A nádasdladányi református presbiteriumnak 1909 évi szeptember hó 19-én tartott orgonaátvételi hivatalos gyűlésből. Jelen voltak alulírottak: A nádasdladányi református egyház presbiteriuma a szakértők meghallgatása után, akik mindannyian a legnagyobb elismeréssel szólottak az orgona külső és belső kiállításáról, hangjáról és legújabb rendszerű szerkezetéről valamint könnyed kezeléséről. Az orgonát Országh Sándor és fia rákospalotai (Budapest mellett) cégtől hivatalosan átveszi s neki elismerését és jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánítja; egy-szersmind Isten áldását kéri a teljesen magyar cégre, hogy a hazai művészetet időtlen-időkig szolgálja. Németh Gusztáv s. k. egyh. jegyző. Makay Zoltán s. k. felkért szakértő. Szücs Lajos s. k. református lelkész.

— **Falusi templomok.** A mikor Nagy Konstantin idejében a keresztényiség lett uralkodó vallássá, a régi vallás a falvakra, a vidékre szorult. Ezért hívták aztán a hiveit paganusznak = falusinak s ezért lett a neve pogány. Minden új mozgalomnak, még a divatnak is ez a sorrendje. Előbb a városokban lakók hódolnak meg neki s csak legutoljára a falu, a vidék, a mely sokkal konservativebb és erősen őrizi régi szokásait. Ez a sajátságos eltolódás lehetővé teszi a multnak a visszaállítását, a minthogy az őskort ma is tanulmányoztatjuk p. u. a Csendes-Oceán szigetein és a még nem civilizált szárazföldek belsejében. De ez csak a képnek egyik oldala, a másik oldala az a tényállás, hogy, amikor valamely mozaikom, mint valami nagy erdőégés újabb helyekre terjed, ott ahol lángja elsőben felcsapott lassanként hanyatlani kezd. Így hanyatlík a vallásosság a városokon, mig a falvakon még ma is erős. Elhagyottak, üresek a pompás, hatalmas városi templomok, csak a nagy ünnepeken, különösen ó év utolsó napján, új év reggelén tölti meg őket a nagy közönség, de a falvakon még ma is központ a templom. Különösen szemünkbe ötlík ez az ellentét a városokat környező kert-ségeken, a külvárosokká alakult új telepeken. E helyeken, meganyi a várossal szorosan össze épült falvakban, mindent elkövetnek a lakosok, hogy templomot kaphassanak, mig ott bennt a boldog városiak új színházakról, vendéglőkről s más középületekről gondolkodnak. Így történik

ez most Debrecenben is. A várost körülvevő kertekbe az utolsó évtizedben rendes lakóházak épültek. Csapókert, Homokkert, Tégláskert, de a többiek is mind amolyan 2—4000 lakosu kis falvakká alakultak s ez alakulás során már egész a templomig jutottak. Az az csak az imaházig, a melyet jóformán kieroszakoltak maguknak és a templom építésének forró kívánságáig, a mit a Debreceni nagy egyháznál sürgetnek s a melyre már maguk is adakoztak. És az egyház az új templomot nem nekik akarja megépíteni. A csapó-kerti templom helyett építeni akar az Árpád-téren és a Homokkerti templom helyett a Varga-utca végén Kétségkívül olyan helyen, a hol nagyon jó lett volna ha lett volna templom, különösen mig a polgárok még vallásosak voltak, de a hol most már nem nagyon keresik és kérik a templomot. Nem kívánjuk a debreceni egyháztanács templomépítő kedvét korlátozni, azt a nézetünket azonban nem tagadhatjuk el, hogy mindennek előtt a kertségi, külvárosi templomokat, szép kis falusi templomokat kell megépíteni, paróchiával ellátni, a külteleki vándor papi hivatalt felállítani és csak azután a belső monumentálisabb jellegű templomokra sort keríteni. A külteleken az egykei plébánus keresztel, a kertségekben szomjuhozzák az Istennek ígését s keresik az Urnak házat. Raktak is olyan a milyen menekült oltárt. Vétek volna azokat, a kikben a régi debreceni egyház hiveinek buzgósága a fejlődés során most jelentkezik — holmi szépészeti okokból hátratenni és elhagyni. A város már letette a vallásosság tisztos ruháját és holmi cifra divatos rongyokba öltözött. Meg kell hát becsülni azokat, a kiknek keblében a régi kálvinista vallás lelke él, a kertségeket, a külvárosokat, a kis falvakat.

Felelős szerkesztő:
Dr. Ferenczy Gyula.

Pályázat.

A sarkadi ref. egyház pályázatot hirdet egy tanítói állomásra. Javadalma 100 korona az egyháztól, 900 korona fizetékiegészítés. Lakás természetben, vagy e helyett 250 korona lakásbér. Kötelessége most a IV, V, VI-ik osztályba járó leányok tanítása. De más osztály vagy osztályok tanítását is vállalni tartozik. A felszerelt

kérvényeket október 15-ig elfogadom. Az állást legkésőbb november 1-ig el kell foglalni.

Sarkad, (Biharm.) 1909 október 4.

Balogh Ambrus
református lelkész.

Pályázat.

A braillai (Románia) magyar református elemi fiúiskolánál 1200 frank törzsfizetés, 400 frank működési pótlék, 400 frank lakbér mellett okleveles elemi iskolai tanító; a bukaresti magyar református elemi leány iskolánál a női kézimunka-tanításra is képesített okleveles elemi iskolai tanítónőt 1200 frank törzsfizetés, 400 frank működési pótlék és természetbeni lakás vagy e helyett 500 frank lakbér mellett alkalmazok.

Mindkét alkalmazott részesül a hazai törvények által biztosított korpótlékban s tagja az országos nyugdíjintézetnek.

További értesítés a magyarországi református konvent központi irodájába (Budapest Abonyi-utca 21. sz. nyerhető, hol a pályázati kérvények is f. é. okt. hó 18-ig beadandók.

Budapest, 1909 szept. 23.

br. Bánffy Dezső
az egyetemes konvent világi elnöke.

Pályázat.

A matolcsi református egyház lemondás folytán megürsedett másodtanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom: 1000 korona készpénz, tisztességes lakás kerttel.

Kötelesség: az I—II. vegyes, s ha az egyház harmadik iskolát állít, az egyháztanács által kijelölendő osztályok vezetése. Pályázati határidő október 14. Állás október 18-án Elfoglalandó. Pályázhatnak nőtlen férfiak és nők. Orgonázni tudó előnyben részesül. A megválasztott a szatmár-megyei tanítói gyámintézetnek kötelezett tagja.

Matotcs, (u. p. Tunyog Szatmárm. 1909 okt. 6.

Kerekes Gyula
református lelkész.

Pályázat.

A csökmői református egyház nőtanítói (5-ik) állomására pályázatot hirdet. Fizetése: a) Egyházpénztárából évnegyedenként előre fizetve 400 korona. b) Államsegély havi előleges részletekben 600 kor. c) Ötöd-éves korpótlék az államtól. d) Tisztességes lakás kerttel.

Kötelessége: Az egyháztanács által évenként megjelölendő mindennapi, esetleg ismétlő iskolai osztályok egyházkerületi tanterv szerinti tanítása. A három felső leányosztályoknál a kézimunka tanítása.

Okmányokkal felszerelt pályázatok f. évi október hó 16-ig adandók be alólirott iskolaszéki elnökhöz. Állomás azonnal elfoglalandó.

Szabó Bertalan
református lelkész.

Az összes iskolákban használt tankönyvek-, író-, és rajzszerek

kaphatók:

Hegedüs és Sándor

iskolai könyv- és papirkerekedésében

DEBRECEN.

Nagy képes árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

— Dr. Láng szanatóriumában felvétetnek — elme- és ragályos bajok kivételével — bármely betegségben szenvedők. Napi ápolási díjak 6 koronától 12 koronáig. Külön szobák és közös kórtermek. Roentgenlaboratórium, elektromos gyógyeszközök, legmodernebbül felszerelt műtőterem. Az intézet bárki által, bármikor megtekinthető, tudakozódásokra az intézet tulajdonosa készséggel szolgál felvilágosítással. Cim: Dr. Láng szanatórium. Debrecen, Kossuth-utca 39 szám.

Nem kell többé
10000 frtos régi hegedü
REMÉNYI MIHÁLY

mü-hegedü készítő

a magy. kir. zeneakadémia házi hangszerésze legújabb találmánya a „Hangfokozó gerenda” annak bármely hegedübe, vapy gordonkába illesztése után az sokkal jobb nemesebb és erősebb hangot kap.

Kezesség minden egyes hangszerért, Reményi sajátkészítményü uj hegedüi pótolják a drága mesterhegedüket, miután a legnagyobb hangversenyteremben megfelelnek bizonyítékul annak hogy **GEYER STEFI** a legnagyobb hegedüművész a Vigadó nagytermében egy Reményi-féle uj hegedüin sikerrel hangversenyezett.

Hegedü tisztítási és javítási műterem

BUDAPEST, KIRÁLY-U. 38. SZÁM.

Zenekarok felszerelése a legmérékeltebb áron.

Költségvetés díjtalan.

Ne vegyen semmiféle hangszert, mig Reményi legújabb árjegyzékét el nem olvasta.

Nagy raktr uz összes és húrokban. — Régi hangszerek vétele és becserélése. — Ezen lapra hivatkozva minden hangszerről külön-külön rjegyzék küldetik.

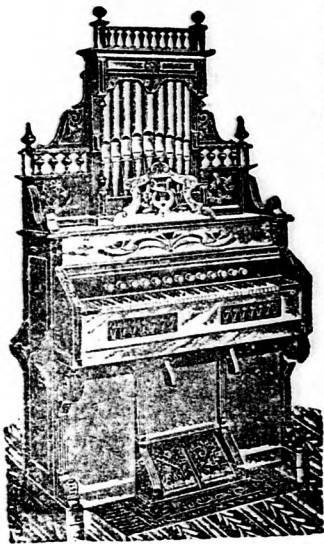
Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója
BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda
mely által bármely hegedü, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedübe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

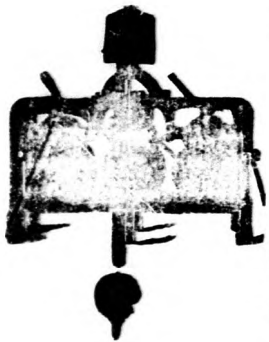
Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi Tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos áron; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszeréről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

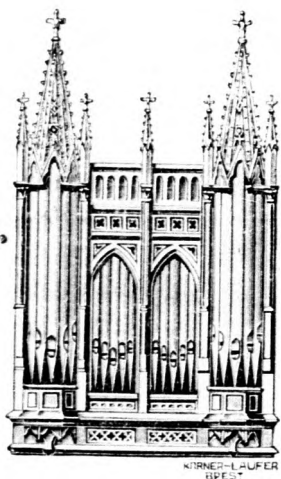
= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésü

O r g o n á i k a t

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több
évi szavatolás mellett
régii harangok újraön-
tésére, valamint új ha-
rangok és teljes ha-
rangcsoportok előre
meghatározott hangok
után elkészítésére. Kü-
lönösen ajánlja saját
találmányu új mo-
dern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön
a hege-düéhez hasonló
S alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért
erősebb, terjedelme-
sebb és mélyebb han-

guak, mint régii modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang
hangban egyenlő 461 kgros régii modoru haranggal. Ajánl
továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régii harangok lyet
nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál-
tatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy
eremmel kitüntetve.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésü üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemü könyvköte-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.

Szent Bibliát és emléklapokat

különleges diszkötésben jubil-

leumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szószéken
vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vásznonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálok, —
számítások különleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emlék-
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletet
stylusban, levéltári okmánytartók.*

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy több elfogadható kezes jótálása mellett, még azon esetben is, ha a kezesek nem szövetkezeti tagok. 2. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 3. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a fizetett összeg kilenc-tizedrészt erejéig, kezesség nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillérjével fizethető vissza, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármely napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít. A törzsbetét befizetések a hét bármely napján a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük az által, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás alatt 4500-ra emelkedett a kik 20260 törzsbetétre több mint **Egy millió** koronát fizettek be. A kibelyezett kötvény állományunk pedig ez idő szerint a 1.600.000 koronát meghaladja.

Dr. Ferenczy Gyula,
alelnök.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Dr. Revi Nándor,
jogtanácsos.

ifj. Widder Sámuel,
ügyv. igazgató.

Löfkovits Arthur

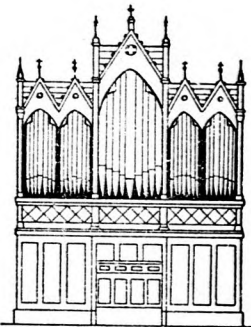
— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —
Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok
nagy raktára.
A református egyházak szállítója.

Rieger Ottó

villamos gépekkel berendezett és a kir. udvar orgonagyára. **Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának** (koronázási templom) alkotója

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangú orgonákat szállít 37 év óta 1600 orgonát szállított, közte a

„Király orgonáját“

amely mű ezidő szerint **Hazánk legnagyobb orgonája.** 16 változatú villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

Szántó József papi-, uri- és egyenruhakészítő Hódmezővásárhely.

Az egységes reform. papi diszruha.

Az „Országos Lelkész-Egyesület“ című hetilap 1909. május 1-sei számában cégemről megjelent ajánlási sorok.

A papi egyenruha dolgában az a kéréssem van lelkésztársaimhoz, hogy az egyenruhát lehetőleg **Szántó József** Hódmezővásárhelyi szabómesterrel méltóztassanak készíttetni. Ezen ajánlatomat jó lélekkel, tapasztalásra alapítva teszem. Az én egyenruhamat **Szántó** ur próba nélkül készítette és pedig akként, szabása igazán nem hagy fenn semmi kivanni valót. A kelme finomságát tekintve is allithatom, hogy a ruha a Szántó ur által adott minőségben olcsóbban más szabó sem készítheti. De meg nagyon felek, hogy ha mindenféle mesterekkel készíttetünk, majd nagyon sokféle lesz a ruhánk vagyis nem lesz egyenruhánk. Azt természetesen nem tartom lehetőnek, hogy a konkurenciából mindenkit kizárjunk: de azt legyen szabad kérnem, hogy nagyon megválasszuk a mestert és lehetőleg Szántóval készíttessünk: aki mellett szakavatott és a pusztán levelbeli megrendeléssel próba nélkül is előállítási képességén kívül az is beszél, hogy már eddig is sokat aldozott a ruha stilszerű előállításának előkészítése által kitűzött célunkért. Legujabban egy teljes papi egyenruhát ajándékozott egyesületünknek, amelyet az ugyancsak általa ajándékozott üvegszekrényben a debreceni főiskola muzeumban helyeztünk el, mint az O. R. L. E. tulajdonát s egyik alkotásának látható bizonyosságát.

Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Egy ilyen általam készített teljes disz papi öltöny (minta-öltönyt a debreceni akadémia muzeumban van elhelyezve, melynek kivitele szerint egyformán készülnek az általam szállítandó ref. papi egyenruhák amiért a megrendelésekhez feleslegessé tettem a szövetminták előzetes küldését és a hosszadalmas levelezéseket. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást, ez ügyben képes árjegyzékeket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve küldök.

Teljes tisztelettel

Szántó József
papi-, uri- és egyenruha szabó.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyszintén nagy választék mindenféle gummikban s érvköltőkben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

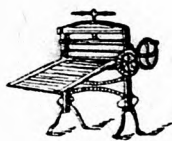
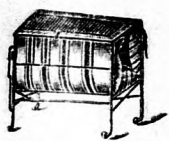
(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,
cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweiszi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplikator hőfejlesztő kályhabetétek. vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

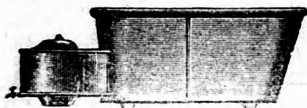
Lőporáruda.

Ujdonság!

Browning-rendszerű ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczőn
Ung megye
Alapítva 1793-ban.

Budapesten
VI. Lehel-u. 8/a.
Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kívánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelve új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknel fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is húzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczőn közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczőn a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekert igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdúnánás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajduhadház, Hajduszentmihály, Bal-mazujváros, Püspökkladány, Nádudvar, Debrecen, Mike-péres Derecske, Bagamér, Baránd, N. Várád, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Erőhályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Fűzesgyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pecsaj, Gálos pteri, Fiszavalk, Fiszalucz, Arpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihardiószeg Feketebátor, Szakál. stb.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 68,

Által a legutányosabb árak mellett ajánlatosak

Locomobil és gőzcséplőgépek,

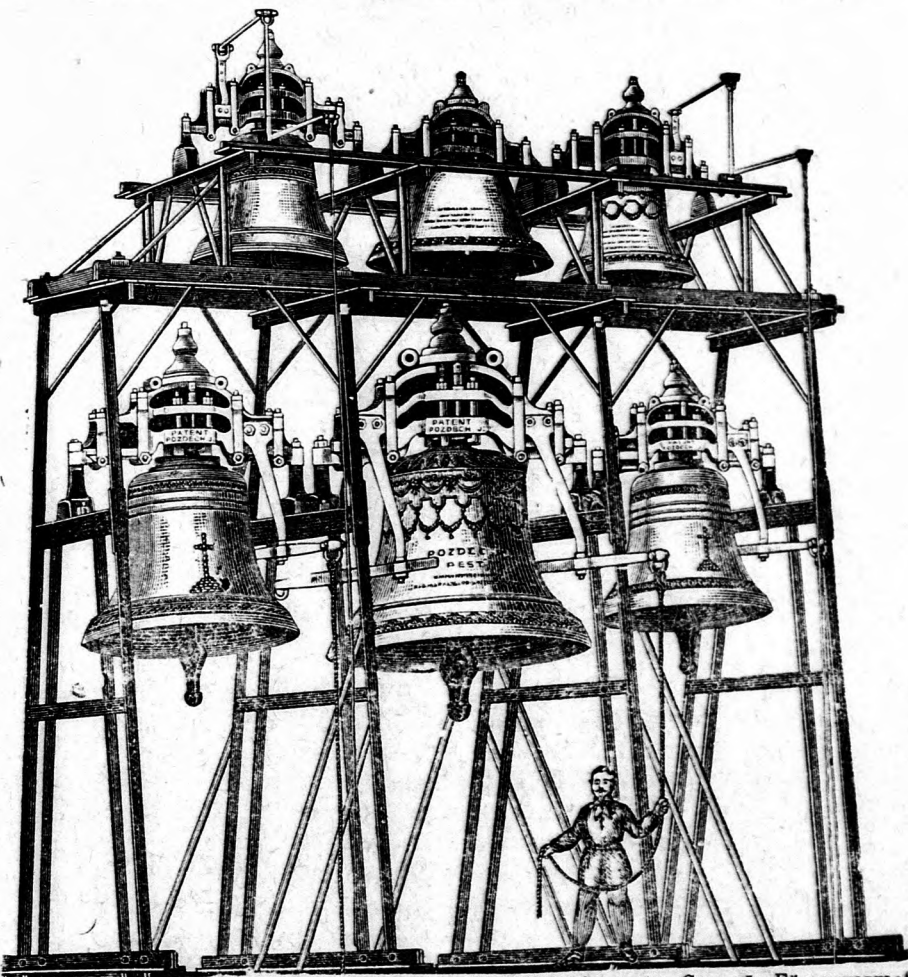
szalmakészítők, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes eczél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Képviselőt és
bizományi
raktár

Laczka László

géplakatos mester
Debrecen,
II. Bethlen-utca 48. sz.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!** híres mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedró készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerepelhetnek be.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyugyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyek bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntette.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszésszerű rajz és változat összeállításra rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.